І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса
Редакції і Адміністрації:
'Svoboda', 81-83 Grand St.,
Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXIV Ч. 246. ЦЕНТІВ 10 CENTS ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК. СУБОТА, 21-го ГРУДНЯ (DECEMBER) 1957 TWO SECTIONS (SECTION 1) No. 246. VOL. LXIV

У ЗДА ВИСТРЕЛЕНО З УСПІХОМ ТРЕТЮ БАЛІСТИЧНУ РАКЕТУ

Кокоа Біч. — Із дослідної летунської бази в Кейп Канаверал вистрелено в четвер 19 грудня ц. р. третю балістичну ракету „Тор", яка так же само, як і попередньо вистрілена „Юпітер" є далекосяжною ракетою середнього засягу. Міжконтинентальною ракетою була тільки ракета „Атлас", вистрелена дня 17 грудня ц. р. Після безуспішної спроби з вистреленням ракети „Тор", що відбулася є 7-го грудня, проведена з цією ж ракетою спроба в дні 19-го грудня була цілком успішною. Згідно з повідомленням військового командування, згадана ракета пролетіла встановлений для неї курс і впала в крузі визначеної для неї цілі. У зв'язку з пожвавленим виприлюванням ракет в області Кейп Канаверал заострено приписи військової безпеки супроти посторонніх осіб, зокрема, щодо фотографування спроб й області, на якій вони відбуваються. Першою із вистрелених успішно ракет, була міжконтинентальна ракета „Атлас" із засягом 5,500 миль. Засяг вистреленої востаннє ракети „Тор" виносить 1,500 миль. Це вистрелення було восьмим з черги і четвертим успішним. У зв'язку з цим командування дослідної ракетної бази в Кейп Канаверал з'ясовує, що успішність якогось вистрелення ракети не залежить тільки від того, що вона пролетіла визначену їй трасу і потрапила у встановлену для неї ціль, але й від багатьох інших неменше важливих для розвитку ракет вислідів і даних. З того погляду, навіть деякі зовнішньо „безуспішні" спроби з ракетами були дуже успішними, бо вони дали дуже багато даних, потрібних для все досконалішої конструкції далекосяжних ракет. Тому теж для військового командування були успішними перші спроби з ракетою „Атлас", що відбулись в днях 11 червня і 25 вересня. Під час вистрелення далекосяжної ракети „Юпітер" були присутні д-р Вернер фон Бравн, цивільний керівник ракетної програми і військовий керівник цієї ж ділянки ген. Джан Б. Медаріс.

Джансон домагається, щоб ЗДА перевищили СССР в продукції ракет і сателітів

Вашингтон. — Провідник демократичної більшости в Сенаті сенатор Линдон Б. Джансон, який є головою Сенатської Підкомісії Готовости, домагається, щоб „американці працювали впродовж днів і ночей" у змаганні перевищити СССР в продукції керованих ракет і штучних сателітів Землі. Сенатор Джансон сказав на цій підкомісії, що „ми тепер знаходимось в такій ситуації, яку можна б порівняти до часів після Перл Гарбуру". „Американці повинні тепер так працювати, якби не мало бути завтра, і всю працю треба скінчити нині. Ми масмо багато зробити, і ту працю треба негайно почати". Найстарший республіканський член цієї підкомісії сенатор Стайлес Бріджес заявив, що „ми зробили вже деякий поступ, але мусимо ще багато зробити"! Ця підкомісія закінчила свої пересмухання в справі ракет, і почне їх аж 6-го січня 1958 року, коли буде зізнавати секретар оборони Ніл Г. МекЕлрой про конференцію в Парижі, в якій він брав участь.

5,100,000 американців хотіли б бути пасажирами сателіта Землі

Принстон, Н. Дж. — Американський Інститут Публічної Опінії Джорджа Геллупа перевів опитування мешканців цієї країни і ствердив, що аж 5,100,000 дорослих жителів ЗДА хотіли б бути першими особами, які летіли б в штучному сателіті Землі, в якому могла б жити людина. Запит звучав так: „Чи хотіли б ви бути першою особою, що летіла б в штучному сателіті Землі?" 5,100,000 осіб відповіло „так", але 96,400,-000 запитуваних відповіли „ні", додаючи при цьому такий коментар: „Я не є божевільний". Між добровольцями лету в сателіті було два рази більше осіб у віці між 21 і 29 років в порівнянні з людьми у віці понад 50 років. Між добровольцями було два рази більше чоловіків як жінок, хоч деякі чоловіки відмовлялися летіти в штучнім сателіті з тієї причини, що мають жінок і дітей.

Помер конґресмен Дж. Купер

Дасбург, Теннесі. — Тут має відбутися похорон впливового демократичного конґресмена Дж. Купера, який помер 18-го грудня в шпиталі Бетесда біля Вашингтону у віці 64-ох років. Конґресмен Купер був головою Комісії Способів і Метод в Палаті Репрезентантів, яка має великий голос при вирішуванні податкових за конопроєктів. Він помер на атаку серця. Похорон має відбутися в Теннесі. Перший раз був вибраний до 71-го Конґресу в 1928 році, і від того часу аж до смерти працював як член тієї законодатної установи. Мав дуже добру пам'ять запам'ятування прізвища осіб і був добрим промовцем. Довгі роки був головою Комісії Способів і Метод.

В АМЕРИЦІ

● **Президент Айзенгавер** з дружиною вислав різдвяні картки до всіх урядовців Білого Дому, членів Конґресу і своїх особистих приятелів. На цих картках був напис: „Сезонове вітання 1957 року", а в середині: „Президент і пані Айзенгавер пересилають найкращі побажання з нагоди Різдва і Нового Року".

● **З центральної середньої школи в Литтл Року** виключено на три дні за кару ученицю-негритянку, яка, посварившись з білим учнем у кафетерії, кинула йому в обличчя „гат-доґ". Покарана учениця оправдувалась, що зробила це не навмесне, але суперінтендент школи ствердив, що зробила це не навмисне, але міром, і до того ж занечистила муштардою убрання ще двох учнів. 50 білих учнів внаслідок цього демонстративно вийшли зі школи на вулицю, де їх розігнала поліція.

● **4-річний Джіммі Фріст** із Виндсору, Онтаріо, дивився, як його 9-річна сестра Керолин бігала на ковзанах по ріці. Нараз лід під дівчиною заломився. Джімі підбіг до неї, щоб її рятувати, але й під ним заломився лід, і обос попадали в воду. Інші діти закликали батька своїх нещасливих приятелів, якому вдалося врятувати тільки Керолин.

● **Часописи нотують** підлу крадіжку, яка сталася в Дікатурі, Іллиной. Батьки 3-річної Черіл Линн, яка недавно померла на запалення легенів, поставили на її гробі прикрашену ялинку, щоб відзначити день її народження. Та коли вони наступного дня прийшли на цвинтар разом із 4-ма іншими доньками, якийсь злодій вкрав уже цю ялинку.

● **Суд в Ню Йорку** признав 200,000 долярів відшкодування родині 33-річного Джана Дж. Кенфілда, який помер внаслідок того, що йому в шпиталі помилково зробили трансфузію невідповідної крови. Відшкодування від забезпеченевого товариства дістануть дружина покійного і її 9 дітей від 1-го до 13-ох років.

Домагається тотальної бльокади комуністичних держав

Ню Йорк. — Гогова Інституту Закордонної Торгівлі Дж. Антоні Маркус домагається „повної торговельної бльокади комуністичних держав і негайного зірвання дипломатичних зв'язків із комуністичними урядами", бо тільки це може врятувати вільні держави світу від господарської і політичної катастрофи. На думку Маркуса ЗДА і країни Північно-Атлантійського пакту (НАТО) вільняють ту саме одну помилку і виявляють угодовість у відношенні до комунізму, а відомо, що в минулому та угодовість завжди виходила в користь комуністів. Маркус твердить, що торгівля з комуністами нічого доброго не дає вільним країнам. „Жадна вільна держава не мала економічної користи з торгівлі з СССР, комуністичним Китаєм, або іншими їхніми сателітами", — твердить Маркус, але СССР з тієї торгівлі користає, бо купує одну якусь машину, і пізніше продукує її в себе, використовуючи наш технічний поступ". Згідно з інформаціями Маркуса народи в СССР не втішаються своїми „Спутниками", але ми і вільний світ настрашилися їх. „Якщо ми тепер скапітулюємо перед СССР внаслідок їхніх „Спутників", то втратимо всі шанси здобути прихильність народів, які живуть під комуністичним терором", — твердить Маркус.

Сен. Істленд остерігає проти комуністичних вовків в овечій шкірі

Вашингтон. — Демократичний сенатор із Міссісіпі голова Сенатської Підкомісії Внутрішньої Безпеки Джеймс О. Істленд заявив, що американські комуністи стараються виступати тепер як „лагідні вівці", щоб могти пролізти до некомуністичних організацій та там вести свою підривну акцію. Сенатор твердить, що таке рішення запало на крайовій конвенції комуністичної партії, яка відбулася цього року в Ню Йорку. Істленд заявив, що про нову комуністичну тактику свідчать зізнання на сенатській підкомісії про працю організації, яка невинно називається Американським Форумом для Соціялістичного Виховання. Під час переслухань в Сенаті відмовився зізнавати Алберт Е. Блюмберг, який, на думку підкомісії, є членом виконного комітету Американського Форуму для Соціялістичного Виховання.

Від половини грудня до паловини січня температура буде вищою від нормальної

Вашингтон. — Федеральне бюро погоди передбачає, що в місяці від половини грудня до половини січня буде в більшості стейтів цієї країни нормальна або понаднормальна температура. У всіх північних стейтах буде нормальна температура, в поясі середніх східних і центральних стейтів буде тепліше від нормальної температури, а в Тексасі і кількох стейтах на північ від того стейту буде значно тепліше від нормальної температури. Нижче нормальної температури буде повітря в західних стейтах, починаючи від Монтани аж до Каліфорнії. — В тому самому часі має більше атмосферичних опадів (дощу й снігу) буде у всіх північних і західних стейтах, а найменше в південних. В середніх стейтах від Вірджинії до Вайомінгу і Ютаг будуть нормальні для того часу атмосферичні опади. Бюро погоди пригадує, що це є загальне передбачення погоди на час від половини грудня до половини січня 1958 року, і тому можуть зайти тепер непередбачені зміни.

У ЗДА Є 18,700,000 НЕБІЛОГО НАСЕЛЕННЯ

Вашингтон. — Статистичне бюро повідомляє, що від квітня 1950 року до липня 1957 року число небілого населення в цій країні збільшилося на 3 мільйони, це значить на 19 відсотків. Бюро оцінює, що тепер у ЗДА є коло 18,766,000 небілого населення, а білих людей є коло 152,464,000. Біле населення від квітня 1950 до липня 1957 збільшилося на 17,000,000, — це значить на 13 відсотків.

Корпорація „Вестінґгавз" передбачає для себе добрий 1958 рік

Ню Йорк. — Серед загальних передбачувань погіршення економіки в 1958 році, — корисно вирізняється електрична компанія „Вестінґгавз", яка в цьому році продала своїх товарів на суму двох більйонів долярів і яка передбачає, що в 1958 році ще збільшиться продаж своїх товарів. Голова цієї корпорації Дж. А. Прайс заявив у цьому році, що спodівається в найближчому році знову рекордових прибутків, які будуть більші від цьогорічних прибутків. Ця корпорація має при кінці року невиконаних замовлень на суму 10-ох більйонів долярів. До оптимістичних передбачень причиняються такі чинники: 1. Загальне збільшування електричної промисловости. 2. Збільшення запотребування на електронічні складові частини, потрібні до оборонної продукції. 3. Поміркування збільшення продажу консумпційних товарів.

Невтральна Індонезія невдоволена з невтральности ЗДА

Якарта. — Хоч сама Індонезія належить до тих молодих держав, які найголосніше підкреслюють свою невтральність, проте вона страшенне невдоволена, що З'єдинені Держави не хотіли заангажуватися одверто по її стороні в її спорі з Голляндією, союзницею Америки з НАТО, за Західню Гвінею. Індонезійський прем'єр Дюанда висловив своє невдоволення одверто на пресовій конференції, яку скликав в минулу середу для з'ясування ситуації у зв'язку з тривожною нагінкою проти Голляндії і голляндців. За твердженням Дюанди, „політична ситуація в цьому обширі була б стабілізована", якщо З'єдинені Держави були б під час минулої дебати в ОН над справою скарги Індонезії зайняли „позитивніший підхід". Індонезійський прем'єр, під натиском запитів журналістів, признав, що Індонезія не зверне деяким голляндським фірмам їхніх підприємств навіть тоді, коли прийшло б до порозуміння між Індонезією та Голляндією в справі Нової Гвінеї. Індонезія, мовляв, незалежно від того спору вже раніше рішена була знаціоналізувати залізниці, електрівні і газівні — голляндську власність. Але Дюанда заявив, що власники дістануть відшкодування. З уваги на катастрофальний стан індонезійських фінансів і цілої господарки — обіцянка фінансового відшкодування за майно у вартості коло одного більйона долярів — не має великої практичної вартости — коментують західні журналісти.

ПАРИЗЬКА КОНФЕРЕНЦІЯ НАТО ЗАКІНЧИЛАСЬ ПРОГОЛОШЕННЯМ „ДЕКЛЯРАЦІЇ ПРИНЦИПІВ"

ПЕРЕД ВІДЇЗДОМ АЙЗЕНГАВЕРА З ПАРИЖУ

Президент Айзенгавер (посередині) разом із французьким президентом Рене Коті (ліворуч) та державним секретарем Джаном Фостером Доллесом перед Елізейським Палацом у Парижі.

Париж. — Паризька конференція голів урядів і міністрів 15-х держав-членів НАТО закінчилась в четвер в полуднє короткою промовою президента Айзенгавера, наприкінці якої він заскочив приявних членів конференції закликом, щоб усі вони похилили свої голови у півхвилинній мовчазній молитві. Після тієї урочистої мовчанки генеральний секретар НАТО Пол Генрі Спаак проголосив конференцію закритою. В імпровізованій короткій промові на летовищі, безпосередньо перед своїм вілетом до ЗДА, Президент заявив м. і. таке: „В минулих кількох днях мої співробітники і я разом з міністрами 15-х держав важко працювали у визначенні способів, як осягнути мир. Ми працювали для того ідеалу, до якого прагнуть народи. Навіть маси за залізною завісою мають той ідеал у своїх серцях. Думаю, що цей з'їзд 15-х держав вдіяв дещо, що наблизило шанси миру та віддалило шанси війни. Мир є одиноким розв'язкою для людства".

Конференція НАТО закінчилась проголошенням Деклярації Принципів та, поруч із нею, офіційним комунікатом про цілу низку ділових справ. У Деклярації Принципів стверджується з найбільшим притиском мирний і оборонний характер НАТО, пригадавши, що після останньої війни західні альянти здемобілізувалися, затє не зробила цього Совєти. Навпаки, вони повели експансивну політику, яка примусила вільні держави Заходу з'єднатись задля своєї оборони. „Ми потверджуємо, що наш союз ні коли не служитиме для агресивних цілей". „Вільний світ має перед собою щораз більший визов міжнародного комунізму, за яким стоїть совєтська потуга. Тільки в останньому місяці в Москві комуністичні правителі проголосили знову цілком ясно своє рішення змагати до запанування над цілим вільним світом, або підривною акцією, або, коли треба буде, насильно. В Організації Північно-Атлантійського пакту нема місця для концепції світового володіння. Вірючи твердо в мирне осягнення цілей демократичними засобами, вимагаємо свободолюбним характером наших країн та стороною на сторожі наших вольностей, ми ніколи не піддамося такій погрозі". В дальшому говориться про лиха комуністичного правління і небезпеки, які чигають на народи, що їм грозить комуністичне поярмлення. Водночас підкреслюється зріст гону до свободи поярмлених комуністами народів. Наприкінці, Декларація пропонує всім народам і країнам у світі які плекають ідеал „миру в свободі", — повну співпрацю на базі рівности і в дусі братерства.

Сам комунікат складається з 36 точок, які вміщаються в таких окремих частинах, чи пак, присвячені таким окремим проблемам: 1. Міжнародна ситуація, 2. Діяння союзу (НАТО), 3. Роззброєння, 4. Оборона НАТО, 5. Наукова і технічна співпраця і 6. Економічна співпраця. В розгляді міжнародної ситуації стверджується, що, щоб протиставитись військовому, політичному й економічному натискові Совєтів, треба зорганізувати джерела вільного світу — моральні, військові, політичні й економічні. Ширше говориться про неприродний поділ Німеччини та закидається Москву до пошанування її власної згоди, даної на Женевській Конференції у 1955 році щодо з'єднення Німеччини на основі вільних виборів. В загальних фразах згадується про Середній Схід і Північну Африку. „Потверджуємо готовість наших країн співпрацювати з країнами і народами Африки задля скріплювання їхніх цілей. Історичні, економічні й інші приязні вузли, що в'яжуть деякі європейські країни і Африку, зроблять таку співпрацю особливо бажаною і успішною". Рішено звернутись до СССР з закликом, щоб він приступив до дальших нарад над роззброєнням в рямцях Об'єднаних Націй, Якщо Москва цього не захоче, то рішено, щоб конференція міністрів закордонних справ намагалась вийти з сліпого кута в справі роззброєння. Стверджено, що поки Совєти хочуть зберегти тільки власний атомово-ракетний монополь в Європі, державам НАТО не залишається інший вибір, як також озброюватись усіми найновішими родами зброї. Рішено покликати окрему наукову раду й одного окремого наукового дорадника при генеральному секретареві НАТО. Постановлено вести тіснішу взаємну консультацію та економічну співпрацю.

Доллес таврує виснажування народів СССР для воєнних цілей

Париж. — Державний секретар Джан Фостер Доллес виголосив на форумі Американсько - Французького Товариства і Французького Товариства приятелів НАТО в четвер 19 грудня велику промову, в якій м. і. вказував на мобілізування всіх можливих ресурсів Совєтського Союзу для воєнних цілей. Для цієї цілі Совєти стягнули на найнижчий рівень життьову стопу своїх народів та контролюють весь апарат праці і продукції. Доллес звернув увагу, щоб коли б З'єдинені Держави хотіли наслідувати Совєти в однаковому формуванні свого військового бюджету пропорційно до національного доходу і крайових спроможностей, то американський військовий бюджет був би щорічно не $40 більйонів, а на $120 більйонів. Ясно, що тоді дуже швидко Совєти опинились би у далеко гіршій позиції, як військова потуга. Доллес підкреслив, що треба брати під увагу не тільки позиції сили противника, але й слабости. До цих позицій слабости Доллес враховує передусім намагання підкорити собі природний людський і народний гін до волі та зберігати такі протиприродні політичні акти, як наприклад поділ Німеччини. Він вказав на приклад Польщі з її розподілами, що такі розподіли не втримуються на довшу мету. У справі, які найбільш цікавить Францію — північної Африки, — державний секретар запевнив слухачів, що коли президент Айзенгавер почув, що у Франції дехто пояснює, що ЗДА хочуть виперти Францію з її економічно - політичних позицій в Африці, щоб зайняти ті позиції для свого капіталу, то він, Айзенгавер, був страшенне здивований і обурений, як можна взагалі вигадувати таку нісенітницю.

У Парижі нараджувались над справою Кипру

Париж. — Під час Паризької конференції НАТО відбувались також довірочні наради у вузькому колі учасників над справою Кипру, де від поверх двох років підпільна грецька організація ЕОКА веде революційну боротьбу проти англійської адміністрації, борючись за право самовизначення для 400,000 кипрських греків, себто, практично, за прилучення Кипру до Греції. Турецька солідаризувалась весь той час з Англією, протестаьлючись вимогам греків. Греція раніше противилася, щоб цю справу розглядати на форумі НАТО, куди належать всі три безпосередньо заінтересовані держави: Англія, Греція і Туреччина. Але на цій останній сесії Паризької конференції НАТО грецький прем'єр Константин Караманліс не відмовився взяти участь у нараді, яку скликав у справі Кипру генеральний секретар НАТО Поль Генрі Спаак: у цій нараді взяли участь однаково англійський міністер закордонних справ Селвайн Ллойд, як і турецький прем'єр Еднан Мендерес. У Туреччині поліція скріпила охорону будинків грецької амбасади і консулятів, як теж будинків арабських держав, які в Об'єднаних Націях підтримали були становище Греції. На компромісове полагодження спору напоглядять особливо З'єдинені Держави. Президент Айзенгавер мав одногодинну розмову з грецьким прем'єром Караманлісом, а в своїх розмовах з англійським прем'єром Мекмілленом напевне торкався цієї справи. Тому загально вважають, що ця справа ввійшла у вирішну стадію полагоди.

В Японії хочуть змінити конституцію

Токіо. — Теперішній японський уряд Нобосуке Кіші вніс до парляменту законопроєкт про зміну конституції, яка обов'язує Японію від 13 лютого 1946 року. Тодіто складено цю нову японську конституцію під сильним натиском американського головного командира далеко-східних сил, ген. Дагласа МекАртура. Тодішній міністер закордонних справ Японії, її пізніший прем'єр Шіґеру Йошіда вияснив тепер перед окремою державною комісією, як працювало тоді до схвалення цієї конституції. Тодішній японський уряд за прем'єра Кіюро Шідегара противився постанові, яка зводила японського мікадо до ролі „символу держави" з репрезентаційними функціями та заборонила Японії втримувати в майбутньому власну сильну армію. Однак сам мікадо погодився на такий текст конституції і цим перерішив справу. Тепер японський уряд хоче змінити її саме в оцих двох пунктах: щоб привернути японському цісареві титул „голови держави", не додаючи, зрештою, додаткових виконних прав, та щоб скасувати заборони щодо творення нової японської збройної сили. Зрештою, сам віце-президент Ричард Нікcон, відвідавши Японію офіційно, признав американську помилку у такому сформулюванні конституції, яка заборонила Японії відновити збройну силу, потрібну тепер для оборони проти совєтської загрози.

● **Бертранд Рассел**, англійський філософ і письменник, дістав нагороду ЮНЕСКО (Організація в справах виховання, науки і культури при Об'єднаних Націях) за популяризацію науки в сумі 1,000 англ. фунтів ($2,800).

В Ізраїлі криза уряду з приводу взаємин з Німеччиною

Тель Авів. — В Ізраїлі несподівано вибухла поважна криза внутрі уряду прем'єра Бен Ґуріона у зв'язку з його пляном вислати дипломатичну місію до Західної Німеччини. Про цей плян два міністри в уряді Бен Ґуріона, члени лівої партії Ахмуд Авода поінформували редакцію своєї партійної газети, яка його оприлюднила і в той спосіб викликала великий шум одинаково серед лівиці, як і правиці. Ліві міністри в уряді Бен Ґуріона, ... ізраїльський експорт овочів, а праві партії спротивилися з уваги на свою аверсію до німців, не забувши гітлерівських часів. Прем'єр Бен Ґуріон дуже обурився на нельояльність згаданих двох міністрів і зажадав їхнього виступлення з Уряду. Він уважає, що хоч Ізраїль і Західня Німеччина не мають дипломатичних взаємин, проти спеціяльний дипломатичний представник потрібний тепер Ізраїлеві для затіснення взаємин з НАТО. Цим представником має бути, за твердженням газет, головний командант ізраїльської армії генерал Моше Даян.

У СВІТІ

● **Президент Індонезії Сукарно** заявив, що 6 січня виїде на відпочинок „до сусідньої заприязненої країни", але ніхто в Індонезії не знає, до котрої саме. Говорять про Індію і про Японію. Від'їзд Сукарна зв'язують з його нервовим заломанням внаслідок подій в Індонезії: у цій державі, яка щойно 8 років тому стала незалежною, нема спокою. В останніх днях виїхали звідтіль 1,345 голляндців із 46 тисячної голляндської колонії.

● **Княжна Ґрейс з Монако** мала виголосити промову через радіо в Монте Карльо з закликом допомогти втікачам з-поза залізної завіси. Однак, вона сильно перестудилась, і цю передачу відкладено.

● **Світова Федерація Лютеран**, яка має свою централю в Женеві, протестує проти того, що комуно-мадярський уряд, не рахуючись з волею лютеран на Мадярщині, скинув вибраного в січні цього року на голову Лютеранської Церкви д-ра Золтана Турочі і призначив замість нього якогось Ляйоша Вета. Протест підписав м. і. д-р Френклін Клерк Фрай, президент названої федерації, що мешкає постійно в Ню Йорку.

● **У Парижі на вулиці** застрелено 15-річного хлопчину, альжирського араба, коли він купував для своєї родини хліб. Вважають, що це — помста альжирської підпільної революційної організації, якій батько вбитого хлопця кількакратно відмовив дати грошову пожертву.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник — Ukrainian Daily

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays (Saturday and Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

НЕ ТІЛЬКИ МАНІФЕСТАЦІЯ

Паризька конференція 15-ох держав-членів Організації Північно-Атлантійського пакту (НАТО), яка відбувалась від понеділка 16-го до четверга 19-го ц. м., мала стати маніфестацією єдности і сили вільного Заходу в обличчі щораз більшої загрози збоку Совєтського Союзу. Проголошене Совєтами винайдення далекосяжних керованих ракет, вистрелення двох штучних сателітів Землі та посилений політичний і пропаґандивний наступ Москви на Середньому Сході з фактичним підпорядкуванням Сирії, — все це погіршило позиції европейського Заходу й Північної Америки. У цій зміненій і гіршій міжнародній ситуації треба було визначити способи, як її направити. Як передумову для переходу до політичного протинаступу, визнано конечність ствердити передусім солідарність усіх партнерів Атлантійського фронту вільних держав. Далі, треба було „влити нову кров" в Атлантійський пакт, як висловлювались самі члени цього пакту, свідомі його найбільших хиб: завеликої певности щодо своєї сили, замалої чуйности на совєтську небезпеку, завеликого прив'язання до атрибутів своєї суверенности та замалої уваги до інтересів Атлантійської спільноти.

Розглядаючи Паризький з'їзд з точки зору таких його цілей, можна ствердити повне осягнення їх. Члени НАТО — це не члени так званого Варшавського бльоку комуністичних держав, СССР і його шістьох сателітів. НАТО постало з добровільного рішення його членів, які можуть в кожній хвилині виступити з цієї організації і які зберігають повну свободу думки, згідно з розумінням своїх державних інтересів. Ясно, що на конференції таких 15-ох партнерів мусять завжди проявлятися різниці в оцінюванні як не самої політичної ситуації, то метод, як її опанувати. У цьому й вартість того великого зборища, яке відбулося в Парижі: з персональною участю 14-ох голів урядів, в тому числі президента З'єдинених Держав і 13-х інших країн, 15-ох міністрів закордонних справ (деякі прем'єри сполучають цей ресорт), 15-х міністрів фінансів, 15-х міністрів військ. справ (секретарів оборони) і кільканадцятьох найвищих військовиків, економістів та науковців. Як можливо, щоб на такому масовому з'їзді людей різних націй і держав, людей з власними думками й почуттям обов'язку одверто висловлювати їх, не було розбіжностей?! Це ж не стероризована отара комуністичних псевдопрем'єрів, які мусять мовчати й притакувати диктатові з Москви!

На Паризькій конференції не було розбіжностей у трьох найважливіших справах: 1. в оцінці напруженої міжнародної ситуації з страшною небезпекою збоку Москви, 2. у признаванні конечности, щоб бльок НАТО був якнайсильніший і 3. у признанні керівної ролі З'єдинених Держав. Різниці поглядів були в тому, чи творення складів атомових бомб в західньо-европейських країнах потрібне з погляду військової сили, чи небезпечне, як причина дальшого згущення воєнної атмосфери. Те саме стосувалось питання ракетних баз: чи треба вже тепер робити їх, коли може таки можна буде „домовитись" з Москвою про таке обмеження зброєнь, щоб виелімінувати небезпеку атомово-ракетної війни. Арґументи „за" і „проти" зведено до спільного знаменника: справу розподілу атомової зброї і влаштування ракетних баз віддано під единоправильну компетенцію військового штабу НАТО, з залишенням кожній державі права остаточно сказати „так" чи „ні", а справу дальших переговорів із Совєтами рішено ще раз дбайливо перевірити дипломатичним шляхом. Ясно, що навіть Америка, найбільш насторожена супроти будь-яких нових балачок з большевицькими диктаторами, не може в принципі їх виключати.

Паризька конференція стала чимсь більшим, як тільки маніфестацією єдности Заходу, також тому, що вона, у своїх ділових вислідах, вперше дійсно переступила рамці суто військово-оборонного характеру НАТО. Своїми постановами про конечність тіснішої політичної консультації на базі принципу взаємозалежности всіх членів союзу, — ствердженням конечности збільшення і скоординованої економічної допомоги відсталим країнам, — признанням потреби зосередження науково-технічних дослідів та своїми нарадами над ситуацією на Середньому Сході і в інших запальних пунктах світу, — Паризька конференція засвідчила свій характер також суто політичного бльоку. Конференція охоплювала довірочні наради між прем'єрами у вужчому гурті над справами Кипру, Альжиру, об'єднання Німеччини, Палестинського обширу, пов'язання північно-американських та західньо-европейських економічних ресурсів і наукового потенціялу.

І тому всі перші коментарі про Паризьку конференцію переважно позитивні. Вільний світ зробив великий крок уперед для збільшення своєї сили і своєї поваги.

ЮНІЇ МІЖ КОРУПЦІЄЮ Й УРЯДОВОЮ ІНТЕРВЕНЦІЄЮ

Велетенська організація робітництва — Американська Федерація Праці — Конґрес Індустріяльних Організацій, яка нараховує понад п'ятнадцять мільйонів членів, а з нею все американське зорганізоване робітництво, не зважаючи на свої успіхи в розрості, пережила важкий рік. Причина — моральне роз'єднання, яке поглибилось у цій організації, не зважаючи на останнє технічне об'єднання, а може якраз і внаслідок того об'єднання. Головна річ — ця професійна організація, рівної якій нема в цілому світі, втратила загальне довір'я після викриття широко закоріненої корупції, головно в півторамільйоновій Юнії Шоферів. Справа грошових маніпуляцій попереднього голови Шоферської Юнії, Бека, як і претенсії до нового голови Джіма Гоффи — загально відомі. Відомо також про працю спеціяльної Комісії МекКлелена з братом сенатора Кеннеді, як правним дорадником комісії для викриття зловживань в юніях. Не можна заперечити, що вся ця акція не лише викриває різні маніпуляції в юнійних організаціях, але й підкопує ролю юнії, які вже самою кількістю членів, не кажучи про їх організаційну цупкість, є великою силою в державі. Тим то провідні діячі юній, між ними такі відважні та відповідальні, як Міні чи Рутер, і пішли на оздоровлення юнійного життя, щоб привернути для зорганізованого робітництва у З'єдинених Державах добре ім'я і затримати його силу та значення у суспільстві.

Останнього тижня відбувся в Атлантік Ситі Делеґатський З'їзд Американської Федерації Праці — Конґресу Індустріяльних Робітників, в якому взяло участь 879 делеґатів. Головною проблемою нарад була справа корупції в Юнії Шоферів, а фактично питання виключення цієї юнії з рядів об'єднаної робітничої сім'ї. Таке гостре поставлення справи — це не лише наслідок довгої нагінки на діячів Шоферської Юнії, але й надто самостійна політика цих діячів у відношенні до Американської Федерації Праці. Як відомо, провідники Американської Федерації Праці — Конґресу Індустріяльних Організацій заанґажувались були під час останньої конвенції Юнії Шоферів проти вибору Гоффи на пост голови цієї скомпромітованої юнії. На жаль, впливи корупціонерів у цій юнії так глибоко закорінились, що, не зважаючи на публічну опінію, на урядовий натиск і на голос провідників професійного світу, ставленець корупційних елементів Гоффа таки переміг у Шоферській Юнії. І Делеґатський з'їзд американського професійного руху виніс тверду ухвалу більшістю 5 до 1: виключити Юнію Шоферів з об'єднаної Американської Федерації Праці — Конґресу Індустріяльних Організацій. Такий радикальний крок супроти півторамільйонової організації шоферів — це великий чин, і він був зумовлений конечністю. Провідники професійного руху здавали собі справу з важливости цього рішення, яке може започаткувати нову громадянську війну між юніями, але їхнє рішення вказує, що це був конечний крок.

Ця конечність була висвітлена на тому ж Делеґатському З'їзді в Атлантик Ситі. Найповажнішим промовцем на тому з'їзді був секретар праці Мічелл. Він прибув до Атлантик Ситі, щоб висловити програму президента Айзенгавера в ділянці робітничого законодавства у найближчому році. Обережний Мічелл зовсім не заторкував справи корупцій, не згадував про Комісію МекКлелена, але виявив бажання уряду впорядкувати відносини в юніях. Він, хоч і заявляв, що американський уряд не бажає встрявати у внутрішні справи юній, але все ж таки його пропозиції-вимоги про демократизацію системи юній і публічне рапортування про фінансові трансакції юній вказують на встрявання уряду саме в найважливіші артерії юнійного життя. Рапорти мусіли б іти до департаменту праці і за ними стояла б сила, а саме запропонований Мічеллом комісар праці мав би уповноваження передавати федеральним судам тих юнійних діячів, проти яких виявляться докази зловживань. В тій ситуації, в якій опинилися тепер юнії, делеґати з'їзду, а головно провідники юнійного життя мусіли згодитись із пропозиціями секретаря Мічелла.

Нова, запропонована урядом, система повинна уздоровити юнійний рух, але вона криє в собі й деякого роду урядову інтервенцію. Це тим виразніше, що на Делеґатському З'їзді в Атлантик Ситі президент Юнії Мулярів вийшов із пропозицією добровільного замороження підвишки платень на один рік. Мулярський президент Грей, прихильник президента Айзенгавера, вважає, як зрештою й всі великі бизнесмени, що постійний зріст заробітної платні є причиною інфляції. Зрозуміла річ, провідники юнійного руху гостро осудили пропозицію Грея, підкреслюючи при цьому його політичні прогріхи з підтримкою недавно померлого сенатора МекКарті. Головний економіст юній Рутенберґ назвав пропозицію Грея смішною, а президент Міні заявив, що теперішня інфляція спричинена малим попитом на товари, і тому потрібно підвишки платень, щоб цей попит піднести. Тож юнії й порішили в наступному році змагати далі до підвищення платень.

Але важлива сама проблема, сама трудність, у якій опинились юнії, об'єднані під проводом Американської Федерації Праці — Конґресу Індустріяльних Організацій. З одного боку корупція, яка підважує значення юнії, а з другого вимушене нею втручання урядових чинників, що теж загрожує самостійній господарській політиці юній. І тому найбільша потреба юнії — це віддані і відповідальні провідники. Якщо юнії справді матимуть таких високо поставлених під моральним і суспільним поглядом провідників, вони переживуть кризу у поведуть американське робітництво правильним шляхом. А для того потрібно, щоб профспілкові провідники мали більше ідеалізму, щоб їхні платні не виносили десятків тисяч долярів, але щоб — згідно з вимогами міжнародного профспілкового руху — не перевищували платні найкраще оплачуваного в даній юнії робітника. Це — перша вимога, щоб привернути юніям їх моральну силу, за якою прийде і їх значення в суспільному та політичному житті країни.

Т.

УКРАЇНЦІ В РУМУНІЇ

Не зважаючи на „приєднання" Північної Буковини і Басарабії до Української ССР, що відбулося в червні 1940 року внаслідок ультиматуму совєтського уряду (Румунія під загрозою вмаршу совєтських військ була примушена протягом чотирьох днів віддати Совєтському Союзові заселені українцями землі, окуповані нею в 1918 р.), в тій країні залишилося ще понад 120,000 українців. Живуть вони суцільною масою на території Південної Буковини, зокрема, в Серетському районі Сучавської области, де українського населення, згідно навіть з офіційною статистикою, нараховується понад 60 відсотків. Поза тим українці живуть ще в поселеннях над гирлом Дунаю і розкинені меншими гуртами по всій країні. Чимало українців живе у Букарешті.

На протязі майже десяти років після відходу українських земель, що були під румунською окупацією, до складу УССР, українські залишенці в Румунії були позбавлені не тільки можливости мати своє шкільництво, часописи і видавництва, але навіть і називати себе українцями. Про українців забули, залишивши їх на поталу шовіністичної цим разом червоної румунської влади. І центральний совєтський уряд і уряд Української ССР навіть ще й тепер не виявляють — поза надсиланням пропаґандивної літератури — ніякого зацікавлення їхнім життям і буттям. Якщо сьогодні українці в Румунії мають змогу похвалитися деякими досягненнями в ділянці шкільництва і культурно-освітнього життя, то все це наслідки праці невеликого гурту людей, які своїми наполегливими зусиллями добилися і зорганізування шкіл і дозволів на хорові, танцювальні та драматичні гуртки по селах і шкільних підручників.

Як повідомляє видаваний українською мовою і редаґований українцями в Букарешті двотижневик „Наш Вік", із педагогічних шкіл з українською викладовою мовою в Сигеті і Сереті вийшло в цьому році 54 випускників (абсольвентів), які склали іспити на вчителів початкових шкіл і вже найближчим часом займуть учительські посади по селах з українським населенням. Середні загальноосвітні школи в Сигеті, Сереті і в Сучаві закінчило в червні ц. р. 77 учнів. В загальному на терені Румунії існує 120 початкових шкіл з українською мовою навчання і 5 середніх шкіл, між ними згадані педагогічні школи в Сереті, Сигеті і в Сучаві. Майбутні українські вчителі мають також можливість користати з курсів українїстики при філологічному факультеті Букарештського університету. Діяльність і праця українських шкіл відбувається з великими труднощами. Румунська шкільна влада й адміністрація, а особливо шовіністично настроєні румунські кола всіляко намагаються довести до ліквідації немилих їм українських шкіл, добиваючись цього з допомогою шептаної пропаґанди, застрашування та погроз. Минулого року під впливом такої „акції" три українські школи в селах Марицей, Іпопешти та Сімінічі замінено на румунські. Все ж таки, як сподівається „Наш Вік", у шкільному 1957/58 році повинно навчатися вже в українських школах щонайменше десять тисяч українських дітей.

Навчання в усіх існуючих українських школах відбувалося до 1955 року з допомогою старих підручників. Дуже часто траплялося й таке, що вчителі змушені були „вчити з пам'яті", з того, що вчилися колись самі. Перші підручники українською мовою вийшли щойно в 1956 році, і було їх три: історія Румунії, географія Румунії і конституція Румунії. Поширено видавничий плян на українську мову щойно в 1957 році, коли то видано 11 шкільних підручників. У 1958 році має вийти 18 назв, в тому числі твори українських клясиків і переклади з румунських авторів. Опрацьовує всі ці підручники український відділ Учбово-Педагогічного видавництва Румунської Народної Республіки під проводом Ю. В. Кокотайла. Згаданий є також автором деяких підручників. Крім нього, авторами підручників є Р. Драпак, К. Драпак і М. Ласло.

Поза цими шкільними підручниками ніяких інших українських видань досі не було. З часописів виходять тільки згаданий вже двотижневик „Наш Вік" (видає його „Совєтсько-Румунське товариство") і місячний журнал „Культурний Порадник", який друкує матеріяли та практичні вказівки для діяльности хорових, драматичних і танцювальних гуртків. Як повідомляє „Наш Вік", група українських письменників у Румунії вживає заходів для перетворення „Культурного Порадника" в літературний журнал і для зорганізування при ньому секції письменників на зразок тієї, що її мають українці на Пряшівщині. Немає теж і постійних українських радіопередач в Румунії. Державне румунське радіо влаштовує час від часу принагідні українські передачі, обмежені часто однією-двома українськими піснями.

Так само, як і в Польщі чи на Пряшівщині, всі ці хоч і незначні культурно-освітні досягнення українських залишенців у Румунії є показником не тільки національної свідомости тих решток українського населення, але й чималої внутрішньої снаги тамошнього переслідуваного, обмежуваного і забутого всіма українського елементу.

З наших буднів

СВЯТИЙ МИКОЛАЙ ТА ІНШІ

Перед написанням цього фейлєтона мав я, що так скажу, інтерву з кількома Вш. Мамами на тему: „Як наші діти в Америці сприймають св. Миколая?" Мова йшла, звичайно, про меншу дітвору, до 7—8 років життя, що її, як висловилась одна мамуся, „ще можна здурити".

Перед тими дітоньками, які мають тут вічну мороку з двома мовами, школами, святами і т. д., стає теж рубом питання подвійного Миколая. Чому, питається юне покоління, до всіх інших дітей на світі Бозя висилає одного Миколая, а до українських — двох?

Діти самі собі це пояснюють дуже простим способом: правдивий святий Миколай є один, український, що приходить з неба, а ці американські, є звичайні „Санта-Клоси".

Передусім, американські Миколаї не можуть бути святі, бо стільки святих і в небі немає. Стоять вони, ці „Санта-Клоси", на кожному перехресті вулиць і баламкають дзвіночками, переступаючи з ноги на ногу, хухаючи в руки та втираючи посинілі носи. Не можна до них мати особливого респекту хоч би і з цього приводу, що вони не дають дарунків, а самі просять в людей грошей.

Трохи приємніший характер мають ці „Санта-Клоси", які сповняють свою службу при вході до великих „департмент-шторів". Їм то можна хоч віддати листа з „замовленням" на дарунки, можна теж такому святцеві посидіти хвилинку на колінах і зробити собі з ним знімку. Та коли, припадком, потягнеш його за бороду, то зараз бачиш, що вона штучна, пригеплена, а коли притулишся до його грудей, то не раз почуєш від нього, замість пахощів небесного кадила — трохи міцніший спіритуальний аромат.

Ні-ні, такі Миколаї не можуть бути святі!

Натомість наш, український, мусить бути висланником неба! Він з'являється у твоїй дитячій кімнатці вночі, тихо, нечутно, ніби в сні, але той сон чарівний рано-вранці виявляється дійсністю, бо ти знаходиш під подушечкою чудові дарунки, з дописною: „Від святого Миколая". Ой, мусить він добре звиватися, щоб за одну ніч обділити гостинцями всіх українських дітей в Ню Йорку, і в Нюарку, і в Дітройті, і в Шикаґо, але йому подають в цьому видатну поміч його крилаті адьютанти — Янголи.

А який достойний, повен поваги і святости є той Миколай, що з'являється на сцені в дитячому садку, або в Школі Українознавства! В блискучій митрі на голові, у ризах, з високою золотою палицею! Він так зворушливо говорить про далекий рідний край, про якесь незнане село, за якісь солом'яні стріхи під шапками з снігу і замерзлі шибки на вікнах... Така сумна казочка!

Правда, інколи голос св. Миколая зовсім нагадує голос пана учителя, або татка Зірки чи Надійки, але малі слухачі не вглиблюються занадто в ці деталі, зрештою, вони нетерпеливо ждуть, поки святий скінчить свою промову і розпічне роздавати дарунки.

Коли ми вже при Миколаях, то тут годиться згадати, що один з них примандрував до нас аж з Італії та розбив свою кватиру з дарунками в Народному Домі в Ню Йорку. Є це наш мистець Іван Курах, який влаштовує в днях 20—29 грудня виставку своїх картин і шкіців з України у воєнні роки, а ввесь дохід з розпродажі картин жертвує на різдвяну збіркову акцію „Діти-Дітям". Варто прийти подивитись на такого щедрого Миколая і його презенти!

Ікер.

Совєти пропонують Єгиптові нову позичку

Каїро. — Совєтський Союз запропонував Єгиптові нову позичку, цим разом у висоті 700,000,000 рублів, себто за офіційним совєтським курсом 175,000,000 долярів, а фактично неповна 100,000,000 долярів на 2½ %, для облегшення Єгиптові закупна за кордоном (виключно в СССР і сателітних країнах) товарів потрібних для виконання єгипетської промислової 5-річки, обрахованої на 750,000,000 долярів. Однак єгипетський уряд — як твердять кореспонденти західньої преси в Єгипті — не виявив захоплення цією совєтською пропозицією. Він зажадав докладного пояснення, які саме товари Совєти хочуть постачати, за яку ціну і в якій якості. Знову ж Совєти відмовились подати ці подробиці поки нема засадничої згоди Єгипту на скористання з совєтської економічної допомоги. Єгипетський міністер промислу, д-р Азіз Садкі, який мав уже виїхати до Москви на чолі делеґації для переговорів у цій справі, відклав виїзд делеґації на два тижні, протягом яких єгипетський уряд має рішити, чи варта йому зв'язувати свою економіку з совєтською допомогою покищо невідомого змісту. Єгипетські чинники буцімто воліли б наближення до Заходу та скористання з західніх фінансових джерел, тим паче, що вони буцімто переконались про якісну нижчість совєтських матеріялів і промислових виробів.

ПАДАВ СНІГ...

Падав сніг на місто білокриле,
І в тумані жовті ліхтарі
Нам привітно й тепло
так світили
У сніжинок і проміння грі.

Ми ішли, немов крізь білі дими,
У грайливім мариві огнів,
І руками теплими своїми
Я твої холодні руки грів.

І дивився на твоє обличчя
В той далекий неповторний час.
На сопілку вітер грав північний,
Падав сніг ліле́ями на нас.

Скільки днів пройшло
і пролетіло.
Але в серці й досі ще та ніч,
І туман, і місто білокриле,
І гудків призивний
дальний клич...

ВОЛ. СОСЮРА

Володимир Янів

РЕІНКАРНАЦІЯ МУРІВ

Подорожні враження з Італії

(6)

„Архітектонічне наверствування", видне у домах, з не меншою силою промовляє в оформлюванні площ і, це згодом докладніше побачимо, цілих міст. Увесь Рим — це, властиво кажучи, вдала комбінація руїн і будівель (до найсучасніших включно). Але цих руїн тут так багато, що вони вражають око радше „історичністю" як декоративністю. Але, наприклад, у Падуї рештки давньої римської арени використано для настрового обрамування парку. Плющ і дикий виноград закривають у мурах рани, завдані часом та лихоліттям, і відділяють плекані барвні квітники від сірої буденщини бульварів. Зокрема, восени мелянхолія минулих століть сполучається з тугою за красою минулого літа, коли листя дістає багатство відтінків жовто-червоної симфонії. Це в тому завороженому місці, у малій каплиці („деле Скровені") постало в рр. 1303-1306 тридцять вісім ніжних фресків Джіота, що заповнили цілу площу каплиці сценами із життя Христа й Пречистої Діви. Ці фрески — це епоха в розвитку малярства, а їх пастелева стонованість так гармонізує з осінньою природою оточення.

Декоративність руїн використано також для оформлення славетної площі Бра у Вероні, в цьому чи не найбільш плеканому місті Італії, де дійсність із уявою спливаються в справді винятковий спосіб. Досьогодні живе ще тут в спогадах і оповіданнях трагедія Ромео й Джульєтти, яка запліднила творчість таких драматургів і композиторів, як Шекспір, Берліоз і Ґуно. Мешкальні доми трагічної пари із відомим бальконом Джульєтти чи гробницю Джульєтти показують досьогодні. До речі, опущений монастир із саркофагом — це одна з найромантичніших закутин, які знаю. Скільки речей проминуло на світі, скільки забуто навіть найбільш творчих умів, а тут любовна трегедія перетривала століття, і скромна гробниця обернулася у відомий мавзолей з окремою алеєю кипарисів, з окремим музеєм, з сотнями відвідувачів із усіх сторін світу. Який чар мусять мати саме в тому місті драми чи опери, присвячені трагедії, ставлені серед спеціяльних декорацій під голим небом. Чи ж диво, що найбільші дириґенти й співаки Італії приймають в цих виставах участь?..

Один із тих театрів під голим небом знаходиться саме на згаданій площі Бра. Це — старовинний римський амфітеатр („Арена") з 1-го ст. після Хр. Він частково в руїні, але в загальному дуже добре зберігся. Акустика в ньому настільки добра, що це вирішило успіхи щорічних літніх вистав опери, які притягають увагу тисячів туристів. Можна уявити світляні ефекти у тому клясичному обрамованні, яке перетривало століття й яке й досі дивує монументальністю розмірів (оваль 152 м. довжини й 128 м. ширини, при 30 м. висоти мурів).

Але не про розміри нам іде, а про клясичний амфітеатр, як один бік модерної площі, два інші боки якої замкнені палатами із 17 і 19 ст. Обидві палати витримані в клясичному стилі, при чому новіша особливо вражає легкістю ліній, такою характеристичною для справжньої клясики і такою рідкою у XIX ст. Це т. зв. палац Барбієрі, в якому знайшла приміщення ратуша. При цім згармонізуванні площі декоративність амфітеатру, що зовнішньо своєю овальною лінією кількаповерхових аркад нагадує римський Колізей, є просто виняткова. Строгість хай навіть дуже добре утриманої й досьогодні використовуваної руїни амфітеатру злагіднює це зелень старанно плеканого парку, що зайняв середину площі. Чар площі збільшує водограй, який у своїй ніжності є справжнім чудом навіть у цій країні.

Четверту сторону площі творять будівлі, менші і менше стилеві, але добре вкомпоновані у цілість.

Площа Бра, як комбінація старого й нового, як наверствування століть, дає нам розуміння, що італійські архітекти чи не найкраще надаються до того, щоб гоїти рани сучасних воєн. Між іншим згадана палатка Барбієрі також упала жертвою нальотів, але вона відбудована у такій мірі, що навіть не видно пошкоджень. Ба що більше, до неї добудовано у формі півкулі цілу частину, але так майстерно, що це зовсім не псує враження цілости, хоч модерність будови видно з першого погляду. Просто: мистецтво наверствування.

Це „архітектонічне наверствування", яке я назвав одною з найхарактеристичніших рис Риму й Італії, цікаве як вияв певної духової постави, але воно цікаве насамперед як чинник, що формує духовість. Бо ми вже бачили, що це наверствування мурів, яке ми сьогодні могли б уважати за вияв пієтизму для минувшини, було іноді саме браком пошани для неї. Але це наверствування, незалежно від того, чи було воно свідомою континуацією, чи, навпаки, хвилевим занепадом історичного чуття, завжди як наслідок мало вкорінення людини в минувшину. І римлянин, як безпосередній свідок історичних наверствувань, має зрозуміння для традиції, якої вчить його насамперед багатовікова тривалість будівель і матеріялу, але він має також розуміння для органічного наростання. Тому він має розуміння синтези. Для нього нове не є запереченням давнього, навіть якщо воно об'єктивно таким є: для нього нове наростає на старім і зростається із старим. Це не даремно на італійській землі народився Тома з Аквіну, який свою систему схоластичної християнської філософії збудував на поганській науці Аристотеля. Це не даром колону поганського імператора Траяна, в підставі якої була його гробниця із золотою урною з попелом володаря, завершує від XVI ст. постать св. Петра.

Наверствування, як синтеза минулого і нового, як трансформація будинків зустрічається в Римі на кожному кроці. Ми бачили вже таку трансформацію без перебудови в пантеоні, перетвореним на схоронище християнських святощів, і ми бачили наверствування на табуляріюмі Капітолія чи театру Марцелія. Але поруч із театром — церковця св. Миколи у в'язниці. Церковця постала з решток мурів поганського голіторійського форуму... Найдавніша частина будівлі — античні колони сполучені частково кам'яними бльоками, а частково пізнішою від каміння цеглою. Подібно і на Форумі Романум дві давні поганські святині, перебудовані на християнські церкви: з темплю Антоніна й Фавстіни постала церковця св. Лаврентія. Клясичним боком свого янусового обличчя звернений храм до руїн стародавнього форуму, а його друга частина, — бароккова фасада дивиться на модерну вулицю. Клясичний портик складений з колон-монолітів (висотою 15,25 метрів), а до портику прилягає ще стара частина з первісних, прадавніх бльоків, зовсім подібних до тих, з яких був табуляріюм. Щойно далі побудована пізніша частина і розмірно молода друга фасада. Зараз коло цього старовинного темплю були дві поганські святині — Ромуля і „святого міста", — які з часом „стопилися" у середньовічній церковці сь. Козьми й Дам'яна. Старовинна романська ротонда, закінчена круглою ліхтарнею, зберегла ще в одній партії дві античні колони. Такі церкви, які постали із святинь, не тільки в Римі. Наприклад, у Сиракузах на Сицилії збудовано катедру з руїн давньої святині, посвяченої Атені, яка походила ще з V ст. до Хр. З 36-ти колон святині вмуровано 12 в VII ст. у стіну катедри, яка на початку XVIII ст. отримала ще маєстатичну бароккову фасаду.

Маляр, образи, діти й українство

У тридцятих роках західньо-український юнак йшов пішки зі Львова до Риму. Дійшов до поставленої мети свого мистецького гону завдяки найденим на чистій полевій дорозі 15 лір. Але й в Італії ані мистецькі голуби ані харчові вареники не падають самі в рот. Він завербував себе до чужинецького еспанського леґіону на 6 років. Це ж бо в Еспанії кипіла тоді громадянська війна між комуністами і націоналістами. Першим допомагав комуністичний інтернаціонал, а другим фашистівська Італія і націоналістична Німеччина. Після 6 місяців вернувся наш кандидат на мистця назад до Італії. Там скінчив мистецько - малярську школу і став навіть сам учителем у ній, прийнявши італійське громадянство. Це зумовило його військову службу в армії, в якій аванcує аж до чину майора.

У вирі воєнної завірюхи по боці німецько - італійських союзників попадає наш маляр з летунською ескадрою аж на українські землі обабіч Дніпра — по раз перший у своєму українському, еспанському і італійському житті свої живі враження зафіксовує на паперах всякої якости пензлем й олівцем. Не зважаючи на наступні злидні в концтаборах, вдається йому велику частину так посталих в Україні образів урятувати разом із собою. Через Швайцарію вертається до Італії, дружини - італійки і гробу сина, як жертви війни. На щастя другий син у живих. Мистцеві-маляреві усміхнулась доля. Одна виставка за другою в Італії, Франції, Німеччині... Одно замовлення за другим із Дюссельдорфу, Брюселі і Лондону... Але немає на них образів із України. Вони для нього за дорогі, щоб віддавати їх в руки чужинців з гіпомодерними смаками щодо малярства, з якого він живе й досі навіть в Ню Йорку. Це — Іван Курах.

Тут у Ню Йорку зустрічає він пані з Самостійного Золотого Хреста — Томашівську і Бартко. Запізнається з їх допомогою українським дітям-скитальцям. До них належать теж діти покійного його приятеля Радиша. У висліді — пропозиція виставки в Ню Йорку якраз згаданих образів із України з тим, що чистий дохід із виставки, то є з продажі тих образів при вільному вступі, піде на допомогу українським дітям на скитальщині.

Чи ж може хтось з українців міста Ню Йорку й околиці або гості з провінції, особливо той, який сам має діти і живе в добробуті, і свідомий важливости дітей для народу й його майбутности, — пройти байдуже мимо такої виставки і таких образів із такою ціллю?

Василь Косаренко-Косаревич

Ню Йорк, грудень 1957

УКРАЇНКА — ПОЛІЦИСТКА

Дуже багато читаємо про різні становища, які занимає наша і тут народжена і новоприбула молодь в американськім житті. Тут хочу згадати про рідкісне становище молодої тут народженої українки-поліцистки. Від часу, як в Ню Йорку почали збільшуватися злочини, а з тим і напади на жінок в нічних годинах особливо в підземних залізницях, поліція створила жіночий відділ, який за завдання має боротьбу проти цих злочинів. До того поліційного жіночого відділу належить молода українка Марія Моторна, замужна Захарко. В часописі „Дейлі Нюс" з 27-го листопада поміщена знимка Марії Захарко і точний опис, як вона і ще інша поліцистка, переодягнувшися за студенток, в Гунтер каледжі викрили і заарештували молодого мужчину, якого пізнало п'ятнадцять студенток, яких він неприлично зачіпав. Тут не від речі згадати, що чоловік Марії Захарко є також поліцистом. Марія, як і її батьки, Павло і Катерина Моторні, є членами Тов. „Дністер". Відд. 361 УНСоюзу в Ню Йорку.

М. Д.

Проф. Дж. Симпсон відходить на емеритуру

Саскатун, Канада. — При кінці цього унівирситетського року проф. Джордж В. Симпсон, голова історичного відділу в Саскачеванському університеті, відійде на емеритуру. Його місце займе проф. Гилда Нітбі. Проф. Симпсон є приятелем українців. В 1941 році він видав англійською мовою Атлас України, в якому подано географічні й історичні дані про Україну. Він часто виступав з промовами на українських національних святах. З його поміччю відкрито в згаданому університеті відділ слов'янських студій, видано кілька книжок про Україну і введено українську мову як предмет навчання в саскачеванських середніх школах.

Він є членом Наукового Товариства ім Шевченка, а Українська Вільна Академія Наук надала йому кілька років тому почесний докторат. Він є членом багатьох наукових товариств. Студіював у Саскачеванському університеті. В 1920 році одержав ступень МА тід Торонтонського університету. Після того він студіював у Лондоні й Берліні. В Саскачеванському університеті почав працювати як інструктор історії в 1922 році. В 1928 році він став професором історії, а в 1940 році головою історичного відділу.

● **На Паризькій конференції** НАТО було загалом 1,850 зареєстрованих журналістів, в тому числі лише 15 з СССР і сателітних країн, а власне тільки з Польщі, Мадярщини і ЧСР.

● **Французький уряд** погодився, щоб чотири великі автомобільні фірми — Рено, Сітроен, Сімка і Пежо — підвищили ціну на продуковані ними авта на 4%.

Вступайте в члени Українського Народного Союзу!

ПРИЙМАЄТЬСЯ ОГОЛОШЕННЯ СВЯТОЧНИХ ПОБАЖАНЬ У „СВОБОДІ"

Адміністрація „СВОБОДИ" повідомляє, що йдучи на зустріч загальним побажанням, вона й в цьому році призначить окремі шпальти збільшеного різдвяного числа на оголошення традиційних святочних привітів і побажань. Ціни оголошень:

1 цаль через 1 шпальту	$ 2.00
1 цаль через 2 шпальти	3.75
2 цалі через 2 шпальти	7.00
3 цалі через 2 шпальти	10.50
4 цалі через 2 шпальти	14.00
5 цалів через 2 шпальти	17.75
6 цалів через 2 шпальти	21.50

Треба сподіватися, що загал нашого громадянства використає цю нагоду, щоб передати свої традиційні побажання та дати про себе знати своїм рідним, приятелям і знайомим навіть в найдальших закутинах світу, куди навряд чи звичайна пошта занесла б таку вістку. Великий тираж „СВОБОДИ" та відповідний зміст збільшеного святочного числа, надають таким побажанням окремої вартости і значення.

Зголошення святочних побажань, разом з грошовою оплатою, можна надсилати — **найпізніше до 25-го грудня 1957 р.**

• РОЗШУКИ •

Михайло Тарабан пошукує Михайла ПАСЛАВСЬКОГО і Володимира ПАСЛАВСЬКОГО з м. Перемишля, Зах. Україна. Маю вістки від Родини. Хто знає би про них, або вони самі, прошу писати на адресу:
Михайло ТАРАБАН
117 Box Ave., Buffalo 11, N. Y.
Заграничні часописи прошу передрукувати.

Пошукую сина, 38-річного
ЮРІЯ ЗВАРИЧА,
пропавшого під Бродами.
Хто з друзів або знайомих мав би деяку вістку про нього, прошу написати на адресу:
Anton ZVARYCH
826 Tripoli St.
Pittsburgh 12, Pa.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

ШИКАГО, Ілл. — Місячні збори Б-ва Рожд. Преч. Діви Марії, Відд. 259, відбудуться в неділю, 22-го грудня 1957 р., в церковній залі — 4952 S. Paulina St., о год. 1:30 по пол. — П. Трусяк, секр.

ПАССЕЙК, Н. Дж. — Т-во ім. Т. Шевченка, Відд. 42, повідомляє, що місячні збори відбудуться в неділю, 22-го грудня, о год. 2-ій по пол., в УНДомі — 237 Hope Ave. Просимо прийти на збори, бо є важливі справи. Членів, що залягають в членських вкладках, просимо перед кінцем року вирівняти всі залеглості. Вписуйте своїх приятелів і знайомих у члени УНСоюзу. — В. Марущак, рек. секр.

САВТПОРТ, Конн. — Т-во ім. Т. Шевченка, Відд. 84, повідомляє всіх місцевих і позамісцевих членів і членок, що Річні збори відбудуться в неділю, 22-го грудня 1957 р., в залі УНДому під адресою 279 Кінґс Гайвей Вест. Управа просить прийти на збори, на год. 4-ту по пол., щоб вислухати звітів Управи з їх діяльности за цілий рік, вирівняти залеглі вкладки та вибрати нову Управу на 1958 р. — І. Махно, предс.; М. Гудзік, кас.; П. Дудко, секр.

BUY U.S. SAVING BONDS

Кожний свідомий українець та кожна свідома українка вважають своїм обов'язком стояти в рядах Українського Народного Союзу, щоб своїм членством збільшити кадри ідейних українських працівників.